söylem

FİLOLOJİ DERGİSİ

e-ISSN: 2548-0502

Aralık/December 2023 * 8(3) 20

söylem
FİLOLOJİ DERGİSİ

SÖYLEM JOURNAL OF PHILOLOGY

Yıl / Year **8** ■ Sayı / Issue **3** ■ Aralık / December **2023**
e-ISSN 2548-0502 ■ **DOI** 10.29110/soylemdergi

Söylem, nisan, ağustos ve aralık aylarında olmak üzere yılda üç kez yayımlanan, uluslararası alan dizinleri ve Ulakbim Tr Dizin tarafından taranan hakemli-bilimsel bir e-dergidir.
(Söylem is a refereed e-journal published three times a year, April, August and December)

YÖNETİM / EDITORIAL BOARD

Başeditör / Editor in chief : Prof. Dr. Oktay Yivli
Dilbilim alan editörü / Linguistics editor : Doç. Dr. Sevtap Günay Köprülü
Edebiyat alan editörü / Literature editor : Dr. Öğr. Üyesi Birsel Sağıroğlu
İngilizce alan editörü / Editor in English : Dr. Öğr. Üyesi Başak Ergil
Teknik editör / Technical editör : Doç. Dr. Murat Gür
Koordinatör / Coordinator : Dr. Bilal Öngül
Editör yrd. / Assistant editors : Uzm. Senem Gezeroğlu
Dr. Öğr. Üyesi Gizem Ece Gönül
Arş. Gör. Dr. Ahmet Duran Arslan
Doktora: Nilay Bilir, Merve Gün, Burak Biçer

ULUSLARARASI YAYIN KURULU / INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD

Prof. Dr. Marija Djindjic	Serbian Academy of Sciences and Arts	SERBIA
Prof. Dr. Juliboy Eltazarov	Silk Road International University of Tourism	UZBEKISTAN
Prof. Dr. Oktay Yivli	Mugla Sıtkı Kocman University	TURKEY
Assist. Prof. Dr. Gulnaz Fayzulla	Akhmet Yassawi University	KAZAKHISTAN
Assoc. Prof. Dr. Kemale Umudova	Baku Slavia University	AZERBAIJAN
Assist. Prof. Dr. Bagdagul Musa	The University of Jordan	JORDAN

Yayıncı / Publisher : Yusuf Çetin
Sekreterya / Secretariat : İsmail Arslan
Facebook : https://www.facebook.com/soylem.soylem.1
İletişim / Contact : http://dergipark.org.tr/soylemdergi
soylemdergi@hotmail.com
Dizgi ve tasarım / Interior design : Günce Yayınları **www.gunceyayinlari.com**

Tarandığı Dizinler / Indexes :

ULUSAL DANIŞMA KURULU / NATIONAL ADVISORY BOARD

Prof. Dr. Mustafa Argunşah	Erciyes Üniversitesi
Prof. Dr. Medine Sivri	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Prof. Dr. S. Dilek Yalçın Çelik	Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Yunus Balcı	Pamukkale Üniversitesi
Prof. Dr. Sefa Yüce	Gazi Üniversitesi

BU SAYININ HAKEMLERİ / REFEREES OF THIS ISSUE

Ahmet Gökhan Biçer	Ahmet Karakuş	Ahmet Metehan Şahin
Alaz Pesen	Arman Besler	Ayşe Eda Gündoğdu
Ayşe Yılmaz	Ayşegül Ergişi	Bahanur Garan Gökşen
Baturay Erdal	Bedia Koçakoğlu	Berna Akyüz Sizgen
Betül Ertek	Beyhan Kanter	Burak Telli
Bülent Çağlakpınar	Bülent Sayak	Cansu Oral
Catherine Macmillan	Cüneyt Özata	Didem Tuna
Dilek Öztürk Yağcı	Dinçer Apaydın	Ebru Özgün
Elmas Şahin	Emre Bekir Güven	Emrullah Şeker
Erden El	Eren Bolat	Erkan Hirik
Erkan Zengin	Ersoy Gümüş	Esat Ayyıldız
Esin Kumlu	Esra Ünsal Ocak	Faruk Dündar
Faruk Manav	Fatma Demiray Akbulut	Fatma Kaba
Gökhan Tunç	Göksenin Abdal	Gözde Begüm Aküzüm
Gülden Yüksel	Hacer Tokyürek	Hakan Atay
Hilal Erkazancı Durmuş	Hüseyin Yıldız	Jale Coşkun
Kaan Tanyeri	Keziban Topbaşoğlu Eray	Kubilay Aktulum
Leman Gürlek	Linda Mığdıs Şeker	Mahmud Kaddum
Maksut Yiğitbaş	Mehmet Ali Yolcu	Meral Camcı
Metin Akyüz	Muazzez Uslu	Muharrem Dayanç
Murat Bayrak	Murat Kalelioğlu	Murat Öğütçü
Mustafa Apaydın	Mustafa Sarıca	Neşe Erenoğlu
Nilüfer Denissova	Olgahan Bakşi Yalçın	Onur Aydın
Orhan Oğuz	Ömer Faruk Ateş	Özge Altıntaş
Özge Sönmez	Özge Sönmez	Özlem Gülgün Güner
Rahman Özdemir	Sabri Gürses	Saman Hashemipour
Sevcan Yılmaz Kutlay	Sevim Şermet	Sultan Komut Bakınç
Sümbül Begüm Körtelli	Şamil Yeşilyurt	Şule Yılmaz
Taner Namlı	Tolga Bayındır	Türkan Yeşilyurt
Uğur Yönten	Ümmühan Bilgin Topçu	Yasemin Bayraktar
Yeliz Akar	Yunus Balcı	Zafer Ceylan
Zeliha Duran	Zühal Ölmez	Zümre Gizem Yılmaz Karahan

Araştırma Makalesi
Research Article

ISSN 2548-0502

söylem FİLOLOJİ DERGİSİ

2023; *8(3):* 1207-1225

YABANCI DİL OLARAK FRANSIZCA YAZILI ÜRETİMİ BAĞLAMINDA GELECEKTEKİ TÜRK ÖĞRETMENLERİN SÖZDİZİMİ, DİLBİLGİSİ VE YAZIM YANLIŞLARI*

DR. ÖĞR. ÜYESİ **YUSUF TOPALOĞLU****

Öz

Yabancı dil öğrenimi ve öğretimi sürecinde, öğretmen ve öğrenenlerin aşmaları gereken birçok zorluk ve sorun belirir. Bu olgulardan özellikle dilin düzeneğini oluşturan dilbilgisi, yazım ve sözdizimi yanlışları önemli bir role iyedir. Kurallı, doğru ve anlamlı tümcelerin oluşumunu sağlayan dilbilgisi, bir dilin düzenli ve yöntemli ele alınmasını ve yapılarının kullanım, işlev ve görev bakımından netlik kazanmasını sağlar. Dilbilgisinin bir parçası sayılabilen yazım ise, sözcüklerin yazılışlarıyla ilgilidir. Sözdizimi, bir tümcedeki sözcüklerin doğru ve uygun sıralanışını inceleyen, sözcüklerin dizilimini belirleyen, yapılanma süreçlerini işaret eden, sözcüklerin bir tümcede nasıl bir düzene gireceğini bildiren kuralları kapsar. Bu bağlamda dil öğrenme sürecinde üretilen yanlışları, Corder'in (1981) yanlış türleri sınıflandırmasını temel alarak incelemeyi amaçladığımız bu araştırmada, geleceğin Türk öğretmen adaylarının Fransızca öğrenimi sürecinde yaptıkları yanlışları sadece dilbilgisi, yazım ve sözdizimi bağlamında ele alınması ve bu yanlışların nedenleri ile bu nedenlerden dolayı beliren yanlış türlerinin saptanması hedeflenmektedir. Geleceğin 15 Türk öğretmen adayından meydana gelen bir örneklem üzerinde yürütülen bu araştırmada, en fazla dilbilgisel yanlışlar ve seçme yanlış türü üretildiği anlaşılmıştır. Yazım yanlışları bağlamında, Fransızcanın kendine özgü yazım özelliklerinin bulunmasından ötürü en çok eksiltme yanlış türünün yapıldığı ve bundan dolayı tümcenin belirsiz bir anlama girdiği belirlenmiştir. Sözdizimi konusunda, sözcüklerin tümce içinde yanlış yerde dizilmelerinden kaynaklanan ve tümceyi anlam yönünden belirsizleştiren dizimlerin varlığı ve yanlış sözcük kullanımları dolayısıyla en çok dizim yanlışı yapıldığı saptanmıştır. Sonuç olarak bu araştırma, yapılan yanlışların saptanması, tanımlanması, yorumlanıp açıklanması süreçleri göz önünde bulundurularak, kurallara uygun, kabul edilebilir, anlamlı tümcelerin dilbilgisel, yazımsal ve sözdizimsel yönden oluşturulması sınırları içinde değerlendirilmiştir.

Anahtar sözcükler: Dilbilim, Fransızca, dilbilgisi, yazım, sözdizimi, yanlış incelemesi

* Bu araştırma, 6-8 Ekim 2023 tarihleri arasında Aydın Didim'de düzenlenen Söylem uluslararası Filoloji Sempozyumu bilgi şöleninde, *Fransızca Yazılı Üretimde Sözdizimi, Dilbilgisi ve Yazım Yanlışları* başlığı altında sunulan sözlü bildirinin genişletilmiş makale biçimidir.

** Dr. Öğr. Üyesi İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Hasan Âli Yücel Eğitim Fakültesi, Fransız Dili Eğitimi Anabilim Dalı, yusuf.topaloglu@iuc.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2832-6902.

Gönderilme Tarihi: 11 Kasım 2023 Kabul Tarihi: 22 Aralık 2023

SYNTAX, GRAMMAR AND SPELLING MISTAKES OF FUTURE TURKISH TEACHERS IN THE CONTEXT OF FRENCH WRITTEN PRODUCTION AS A FOREIGN LANGUAGE

Abstract

In the process of foreign language learning and teaching, many difficulties and problems arise that teachers and learners must overcome. Among these facts, grammatical, spelling and syntax errors, which constitute the mechanism of the language, play an important role. Grammar, which enables the formation of regular, correct and meaningful sentences, enables a language to be handled regularly and methodically and its structures to be clarified in terms of use, function and task. Spelling, which can be considered a part of grammar, is related to the spelling of words. Syntax includes the rules that examine the correct and appropriate ordering of words in a sentence, determine the order of words, indicate the structuring processes, and inform what order the words will be in a sentence. In this context, in this research, in which we aim to examine the mistakes made during the language learning process, based on Corder's (1981) classification of types of mistakes, In this research, it is aimed to examine the mistakes made by future Turkish teacher candidates in the process of learning French only in the context of grammar, spelling and syntax, and to determine the reasons for these mistakes and the types of mistakes that occur due to these reasons. In this research conducted on a sample of 15 future Turkish teacher candidates, it was understood that grammatical errors and selection errors were produced the most. In the context of spelling errors, it has been determined that the most common type of ellipsis is made due to the unique spelling characteristics of French, and therefore the sentence has an ambiguous meaning. Regarding syntax, it has been determined that the most syntax mistakes are made due to the existence of syntaxes that result from the words being placed in the wrong place in the sentence and making the sentence ambiguous in terms of meaning, and the use of wrong words. As a result, this research has been evaluated within the limits of creating grammatically, spelling and syntactic sentences that comply with the rules, are acceptable and meaningful, considering the processes of detecting, defining, interpreting and explaining the mistakes made.

Keywords: Linguistics, French, grammar, spelling, syntax, error analysis

GİRİŞ

İnsan dillerini her yönleriyle araştırıp incelemeyi, bunları betimlemeyi, tanımlamayı ve açıklanmayı, bu dillerin yapısal ve işlevsel özelliklerini ve ilişkilerini, toplumdaki yerlerini konu edinen çağdaş dilbilim, 20. yüzyılın başlarında Ferdinand de Saussure ile başlar. Saussure'den önceki zamanlarda dil incelemeleri ve araştırmaları diğer bilim dallarının içinde kendisine ayrılan bir başlık altında sürdürülürken, 20. yüzyılda dilbilim, Saussure sayesinde kendini araştırma konusu yaparak diğer bilim dallarından bağımsız belirir ancak iş birliği içindeki bir bilim dalı olarak gelişir. Dil incelemeleri, özellikle 1950'li yıllardan itibaren büyük gelişmeler gösterir ve ardı ardına dil incelemelerine ilişkin kuramlar ortaya çıkmaya başlar. Bu önemli kuramlardan biri, Chomsky'nin ileri sürdüğü üretici ve dönüşümsel dilbilgisidir ve özellikle dünya dillerinin tümce oluşumuna ve incelemesine odaklanan bu kuram, bir dilin tümceler topluluğunu ve tümce üretimini, sözcükleri bir araya getiren, her sözcüğe bir işlev yükleyen ve bu sözcükler arasında

kurulan ilişkileri gösteren bir kurallar bütünü olan her dilin kendine özgü sözdizimini inceler. *Sözdizimsel yapı* (Ing. Syntactic structure, 1957) yapıtının yayınlamasıyla başlayan bu kuramda Chomsky, beyinde her konuşucunun bilmediği, duymadığı ya da daha önce konuşmadığı tümceleri üretme ve anlama yeteneğine iye olmasını sağlayan bir aygıtın varlığına vurgu yapar. Böylece Chomsky, her konuşucunun anadilinin yapısal sezgisi sayesinde dilbilgisel ve dilbilgisel olmayan tümceler arasında ayrım yapabileceğini ve henüz duymadığı ya da belirli sesbirimlere göre sonsuz sayıda tümce üretebileceğini ifade ederek, edinç terimini ve edincin konuşucular tarafından dilin kullanımı sırasında gerçekleştirilmesi süreci olan edim terimini ileri sürer. İlerleyen zamanda Chomsky, derin yapı ve yüzeysel yapı kavramlarını öne sürerek, sözdizimi kuramını yeni bir boyuta taşır. Derin yapı, zihnin derinliklerinde yer aldığı düşünülen, herhangi bir dilde yer alan seslerin fiziksel özellikleri yani dilin sesbilgisi kullanımına öncelik verir. Yüzeysel yapı ise derin yapıların çeşitli dönüşümlerden geçerek yüzeye çıkmış biçimidir. Chomsky'nin bu kuramı, dil çalışmalarına ve incelemelerine farklı bir boyut kazandırdığı gibi bir dilbilimcinin en önemli araştırma amacının ve temel görevinin doğal dilleri zaman ve uzam içinde inceleyip betimlemesi gerekliliğini ortaya çıkarır. Uzamda, bir dilbilimcinin çalışma ve araştırmaları Fransızca gibi belirli bir dili ve her şeyden önce dünyada konuşulan tüm dil çeşitlerini betimleyip tanımlamayı içerir. Bu süreç zamansal olarak da aynıdır, zira dillerin oluşumundaki ve evrimindeki değişim süreçleri, doğal dillerin neyle ilgili olduğunu anlamanın temelini oluşturur. Öte yandan bir dilbilimci, bir dilin düzeneğini ve dilbilgisini tanımlar, bu kurallar bütününün işleyişini inceleme görevini de üstlenir. Bu nedenle dilbilgisi soyut bir kurallar bütünüdür ve bunun genel olguları, kuralları veya ilkeleri, konuşucuların dillerine ilişkin örtük olarak iye oldukları bilgiyi açık hale getirir (Kerimoğlu 2014, s. 16; Chomsky, 2011, s. 197; Mounin, 2004, s. 147; Dubois, 1969, s. 49-50; 100; 354).

Dil incelemeleri ve araştırmalarına ilişkin önemli gelişmelerden bir diğeri, dilbilimin temel araştırma konularından biri olan dilin öğrenimi ve öğretiminde kullanılan araç-gereçlerin geliştirilmesi ile ilgili uygulanabilir etkin yöntem ve tekniklerin ortaya konmasını amaç edinen karşıtsal dilbilimdir. Karşıtsal inceleme olarak da bilinen 1950'lerde ortaya çıkan bu bilim alanı, ilk kez Whorf (1941) tarafından önerilir ve yabancı dil öğretimindeki eksiklikleri ve zorlukları giderme amacı güder. Ayrıca dilbilimin bu alanıyla ilgili, Lado'nun *Ekinler Arası Dilbilim* (İng. *Linguistics Across Cultures*) (1957, s. 1) adlı yapıtı, yalnızca dilbilgisi sorunlarını ele almak için değil, aynı zamanda dil ve ekin arasındaki ilişkiyi incelemek için de bir yöntem sunar. Lado'ya göre karşıtsal dilbilim, ses düzeneklerini, dilbilgisi, sözlük, yazı ve ekin bakımından farklılık gösteren iki dilin incelemesinde uygulanan karşılaştırmalı bir yöntemdir. Lado, ana dil ile yabancı dil arasındaki karşılaştırmada, yabancı dil öğrenimindeki kolaylıkların sağlanması ya da zorlukların aşılmasında temel anahtar görevini üstlendiğini vurgular. İki dilin ve özellikle yapısal farklılıkların terim terime, titiz ve sistemli bir biçimde karşılaştırılmasını olanaklı kılan karşıtsal dilbilim (Debyser, 1970, s. 31), yabancı bir dilin edinimi ve öğretiminde büyük önem taşır. Dolayısıyla karşıtlık yaklaşımları, farklılıkları ve benzerlikleri ortaya koymak için, dilsel bir olguyu iki veya daha fazla dilde koşut (karşıt) olarak sistematik bir şekilde inceleme sürecidir (Fisiak, 1981, s. 22). Genellikle uygulamalı amaçlar için kullanılan karşıtsal inceleme, iki veya daha fazla karşıt dilden birinde belirli bir olguya, özellikle öğrenimi ve öğretimi konusunda, yeni bir bakış açısı kazandırabilir.

Karşıtsal dilbilim araştırma ve incelemeleri bağlamında yabancı bir dilin öğrenimi ve öğretimi sürecini daha fazla kolaylaştırma, daha etkili kılma, bu süreçte kullanılmak üzere etkili yöntem ve teknikleri meydana getirme, yabancı dil öğrenimi sürecinde yanlış üretimleri ve bunların incelenmesi amacıyla dilbilgisi yapıları, sözdizimi özellikleri, sözcük ve sesbilgisi incelemeleri başta olmak üzere diller arasında karşıtsal bakımdan birçok araştırma ve inceleme Fries (1945), Lado (1957), Corder (1981), Odlin (1997) vd. gibi dilbilimciler tarafından yapılmaya başlanır. Bunlardan Corder, yanlış inceleme yöntemini geliştirip türlerinin belirmesine yol açan nedenlerine ve bunların incelenip çözümlenme sürecine odaklanır. Lado ve Fries vd. yabancı dil öğrenimi ve öğretimi sürecinde karşılaşılan eksiklikleri, zorlukları ve üretilen yanlışları ortadan kaldırma hedefini benimseyerek, dilbilgisi karşılaştırmaları yaparlar ve uygulanabilecek yeni yöntem ve teknik bulmayı amaçlarlar. Lado ve Corder ise, yabancı dil öğrenme sürecinde bulunan öğrenenin daha önce edinmiş ya da öğrenmiş olduğu ana dili veya başka bir yabancı dilin dilbilgisi yapılarını öğrenme sürecine aktarabileceğini (fr. transfert) ileri sürerler. Söz konusu aktarma süreci olumlu olabileceği gibi olumsuz da olabilir ve bundan ötürü, öğrenen aktarma yaptığı ve yeni öğrenmeye başladığı diller arasında yabancı dil öğrenim sürecini zorlaştıran girişiklik (fr. interférence) sorunsalına ve bu sorunsal farklı türlerde yanlışların çıkmasına neden olur (Debyser, 1970, s. 31). Böylece farklı türlerde beliren yanlış türlerinin incelenmesi ve çözümlenmesi aşamalarında, birçok araştırmacı yanlış türleri ve nedenleri ile ilgili kimi zaman birbirine denk olan kimi zaman birebir aynı olan kimi zaman da birbirinden çok farklı yanlış türleri ve nedenleri sınıflandırması yaparlar. Bu araştırmamızda kullanmayı uygun gördüğümüz, benimsediğimiz ve en çok ilgi gören ve kullanım bulan sınıflandırmalardan biri *seçme*, *ekleme*, *eksiltme* ve *dizim* yanlış türleri sınıflandırması Corder (1981, s. 36) tarafından öne sürülür. Diğer taraftan, öğrenen yeni öğrendiği dile, başka bir dilin yapılarını olumsuz olarak aktarması sonucunda *girişiklik*; başka bir dildeki bir yapıları veya kullanımı, yeni öğrendiği dildeki yapı veya kullanıma genelleştirmesiyle *aşırı genelleştirme*; kendine göre doğru bulduğu veya yanlış çıkarım yapması yoluyla *yanlış yorumlama*, yeni öğrendiği dilin yapılarını kullanmamasına ilişkin *düşük üretim* ve başka bir dilin yapı ve kullanımlarını yeni öğrendiği dile benzetme veya bunları farklı bulması sonucunda *yanlış üretimi* nedenleri olmak üzere dil içi ve dil dışı yanlış türleri üretiminin belirmesine yol açar (Ayrıntılı bilgi için bkz. Corder, 1981, s. 36; Odlin, 1997, s. 36-38; Jabeen, 2015, s. 56; Bosnalı & Topaloğlu, 2018, s. 1207).

Bu bilgiler çerçevesinde, Fransızca sözdizimi, dilbilgisi ve sesbilgisi özelliklerinin incelenmesi amaçlanan bu araştırmada, Fransızca tümce sınıfları tanıtılıp, sözdizimsel yapılar belirtilecektir; tümce oluşumu ve türleri, Fransızca dilbilgisi ve yazım özellikleri sunulacaktır. Ayrıca, bu tanıtım, gösterim ve sunuma dayanarak, Fransızca öğretecek olan gelecekteki Türk öğretmenlerinin sözdizimsel, dilbilgisel ve yazımsal yanlışları saptanıp bunların Fransızca sözdizimi, dilbilgisi ve sesbilgisi kurallarına uygunlukları açısından çözümlenmesi, betimlemesi ve yorumlaması tasarlanmaktadır. Böylece, bu araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt bulunmaya çalışılacaktır. Gelecekteki Türk öğretmenleri ne tür sözdizimsel, dilbilgisel ve yazım yanlışları yapmaktadır? Bu alanlarda en sık yaptıkları yanlış türleri nelerdir? Bu yanlış türlerinin nedenleri neyden kaynaklanmaktadır?

Sorularımıza yanıt bulmak için öncelikle Fransızca sözdizimi, dilbilgisi ve yazım özellikleri kısaca tanıtılacaktır. Gelecekteki Türk öğretmenlerin ne tür yanlışlar yapabilecekleri ve bunların

nedenleri ile ilgili bir varsayıma gidilerek, öne sürülen varsayımı kanıtlamak amacıyla izlenecek yöntemden söz edilecek ve elde edilen bulgular incelenip yorumlandıktan sonra, sonuç ve tartışma kısmına geçilecektir.

1.1. Fransızca Sözdizimi

Sözdizimi, bir tümcedeki sözcüklerin doğru ve uygun dizilimini inceleyen, başka bir sözcükten önce ve sonra hangi sözcüğün sıralanması gerektiğini belirleyen, bir tümce oluşturmak için sözcüklerin nasıl yapılandırıldığını gösteren, olumlu, olumsuz, soru, emir, eylem, ad, kurallı veya devrik tümce türlerine dayanarak sözcüklerin bir tümcede nasıl düzenleneceğini açıklayan bir kurallar düzeneğidir. Üretici ve dönüşümsel dilbilgisi kuramında sözdiziminin dönüşümsel ve ulamsal bileşenden oluştuğu belirtilir ve sözdizimi bu kuramda, tümcelerin derin yapılarını ve yüzeysel yapılarını ortaya çıkaran dönüşümlerden oluşabilen dilbilgisinin üretken bir parçası olarak görülür. Chomsky ayrıca dilbilgisel yapıların birbirinden farklı kuralları bulunduğunu ve bunlar tarafından söz konusu yapıların yönetildiğini ileri sürer. Kimi tümcelerin anlama göre değil, dilbilgisel kurallara göre üretilebileceğini öne sürer (Chomsky, 2002, s. 15). Bu bağlamda, sözdizimi genel olarak üretici, dilbilgisel ve yapısal olmak üzere üç boyutta tanımlanır ve açıklanır.

Bu bağlamda, anlamlı bileşenlerin tümceler içinde bir araya getirildiği kuralları oluşturan dilbilgisinin bir parçası olarak tanımlanabilen sözdizimi, çoğunlukla sözcük biçimlerini, çekimlerini ve sözcük oluşumunu veya türetimini inceleyen dilbilimin geleneksel alt alanlarından biri olan biçimbilimden ayrılır. Kimi zaman da sözdizimi, bir dildeki sözcüklerin bir dizim veya tümce oluşturmak için bir araya gelme kurallarını ele alan dilbilgisi ile karıştırılır. Aslında bu dizilimlerin tümce içindeki görev ve işlevleri ve birbirleriyle olan ilişkileri, sıralanışları ve tümce yapıları gibi inceleme alanları sözdiziminin temel görevini oluştururlar. Dolayısıyla sözdizimi, bir tümcenin üretimini ve yapısını ele alır ve en küçük dilsel birimleri bir araya getiren kuralları, sözcük sırasını ve dizilimini, tümce üretimi kurallarını belirleyip inceler. Bununla birlikte, her dilin tümce yapılarının bir sınırı bulunur; bu nedenle tümce yapılarını oluşturan bileşen sınıflarının dizilimlerini belirlemek sözdizimi incelemelerinde önem arz eder (Tesnière, 1959, s. 100; Dubois & Dubois-Charlier, 1970, s. 9; Maingueneau, 1994, s. 9; Choi-Jonin & Delhay, 1998, s. 179/145-150) ; Grevisse & Goosse, 2011, s. 255-275; Müller, 2016, s. 3).

Bu bağlamda, diğer dillerde olduğu gibi Fransızcada da adlar, ön adlar, eylemler, belirteçler, belirleyiciler ve ilgeçler dilbilgisi kurallarına uygun bir tümce üretmek için kullanılan geleneksel sınıflarını oluştururlar. Bu nedenle Fransızca sözdiziminden söz edebilmek için, öncelikle bu sözcük sınıflarını ve dizilimlerini incelemek gerekir. Sözcük sınıfları biçimsel, sözdizimsel ve anlamsal özelliklere iye öğe gruplarıdır. Bunlar kullanıldıkları tümcenin genel yapısında dağılımsal bir rol oynarlar. Sözcükler tümcenin temel parçasıdır ve bir tümce içinde çeşitli anlamlarda ve görevlerde kullanılırlar. Sözcük sınıfları (türleri), sözcüklerin tümce içinde üstlendikleri göreve göre adlandırılırlar. Doğada varlıkları ve bu varlıkların hareketlerini görülür. Varlıklar adlarla, hareketleri de eylemlerle ifade edilir. Bu nedenle sözcük türlerinde ad ve eylem ana sınıflardır. Buna göre sözcük sınıfları ad ve eylem sözcükleri olmak üzere iki grupta ve toplam dokuz başlık altında incelenir: ad (A), ön ad (ÖA), eylem (E), belirteç (B), adıl (AL), ilgeç (İ.), bağlaç (BÇ), ünlem (Ü) (Choi-Jonin & Delhay, 1998, s. 152-174).

–***Ad (A):*** Ev (Fr. la maison), araba (Fr. la voiture)

–***Ön ad (ÖA):*** Güçlü (Fr. fort), zayıf (Fr. faible)

–***Eylem (E):*** Gitmek (Fr. Aller), gelmek (Fr. venir)

–***Belirteç (B):*** Kolayca (Fr. facilement), gerçekten (Fr. vraiment)

–***Adıl (AL):*** Ben (Fr. je), onu (Fr. le/la), ona (Fr. lui)

–***İlgeç (İ):*** {-A-} (Fr. à), {-dAn-} (Fr. de)

–***Bağlaç (BÇ):*** Her ne kadar, -e karşın (Fr. bien que), en azından (Fr. au moins)

–***Ünlem (Ü):*** Selam ! (Fr. Salut), pislik (Fr. merde)

Bu sözcük sınıfları da 5 temel sözcük öbeğini oluştururlar. Tümcenin sözdizimsel ve anlamsal bir bileşeni olan sözcük öbekleri, bir tümcede tek bir sözcük olarak işlev görebilir veya daha fazla sözcükten de oluşabilirler. Sözcük ulamını değiştirme, odaklanma, kısıtlama ve yer değiştirme gibi testlerden en az biriyle tanımlanabilen sözdizimsel bir birim oluştururlar (Choi-Jonin & Delhay, 1998, s. 188-192).

Bunlardan ilki ad öbeğidir: Bir ad veya adıldan oluşan ve önünde sadece adın cinsiyetini ve sayısını belirten bir belirleyici bulunan ad öbeğidir. Belirleyiciler öbeğin sözlüksel anlamını verir.

- *Ad öbeği*: Bir ad veya adıldan oluşur ve önünde sadece adın cinsiyetini ve sayısını belirten bir belirleyici bulunur.

❖ Belirleyici + Ad → Ad öbeği: ***Le livre*** est par la terre (***Kitap*** yerdedir).

❖ Belirleyici + Ad + Ön ad → Ad öbeği: Je mange ***une pomme fraiche*** (***Taze bir elma*** yiyorum).

❖ Belirleyici + Ad + İlgeç Öbeği → Ad öbeği: J'ai vu ***le père de mon ami*** (***Arkadaşımın babasını*** gördüm).

❖ Belirleyici + Ad + İlgi Adılı → Ad öbeği: J'ai acheté ***les fleurs qu'elle a aimées*** (***Sevdiği çiçekleri*** satın aldım).

İkincisi, bir ön ad ve onun tümlecinden oluşur. Ön addan ve ilgeçli ad tamlamasından önce gelen belirteçler de vardır. Bunlar ön adın tümleci olurlar.

- *Ön ad Öbeği:* Bir ön ad ve onun tümlecinden oluşur.

❖ Ön ad + Ön ad tümleci → Ön ad öbeği: J'ai réparé le pneu crevé ***de ma voiture*** (***Arabamın inmiş tekeri***ni tamir ettim).

❖ Belirteç + Ön ad → Ön ad öbeği: C'est une maison ***très ancienne*** (***Oldukça eski*** bir evdir).

Üçüncüsü, özü bir belirteçtir ve belirteç işlevi gören bir belirteç öbeğidir.

- Belirteç Öbeği: Özü bir belirteçtir ve belirteç işlevi gören bir belirteç öbeğidir.

❖ Belirteç + belirteç → Belirteç Öbeği: Il parle ***très vite*** (***Çok hızlı*** konuşuyor).

❖ Belirteç + belirteç tümleci → Belirteç Öbeği: Il respecte les règles. ***Indépendamment de ses camarades*** (Kurallara uygun hareket ediyor. ***Arkadaşlarından bağımsız olarak***).

Dördüncü ise, özü bir eylem olan ve zaman, görünüş, çatı veya kip yardımcılarıyla bir eylem olarak işlev gören bir söz öbeğidir. Bir eylem ve tamamlayıcılarını birleştiren bir dizi sözcükten oluşur. Bu öbek, geçişli bir eylem ve tümleçlerinden, niteleyici bir eylem ve niteliğinden oluşabilir ve bir değiştirici eklenerek genişletilebilir.

- Eylem Öbeği: Özü eylemdir; zaman, görünüş, çatı veya kip yardımcılarıyla bir eylem olarak işlev gören bir söz öbeğidir.

❖ Geçişli eylem + tümleç → Eylem Öbeği: Il a envoyé la lettre à son ami (Arkadaşına ***çmektubu yolladı***).

❖ Eylem + Niteleyici → Eylem Öbeği: *Il* ***est très gentil*** (O, ***çok kibardır***).

Son olarak, dilbilgisel veya işlevsel bir ulam olarak ilgeç ulamı, bir ilgeç ve bir ad öbeğinden oluşan ve birbirinden ayrıştırılabilen bir sözcük öbeğidir.

- İlgeç Öbeği: Bir ilgeç ve bir ad öbeğinden oluşur ve bunlar birbirinden ayrıştırılabilir.

❖ İlgeç + Ad Öbeği →: *Mon fils va* ***à l'école*** (Oğlum ***okula*** gidiyor).

❖ İlgeç + Ad →: *La table est* ***contre le mur*** (Masa ***duvara karşıdır***).

❖ İlgeç + Adıl →: *Pense* ***à moi*** (***Beni*** düşün).

Bu sözcük sınıfları ve sözcük öbekleri sayesinde tümce oluşumu gerçekleşir. Böylece Fransızcada, aşağıdaki örneklerde görülebileceği gibi, 7 farklı yapıda ve olumlu, olumsuz, soru, emir, eylem, ad, kurallı veya devrik gibi birçok tümce türü oluşturulabilir.

1. Özne + Yüklem (Çekimli Eylem)

–Je pense (Ben düşünürüm).

2. Özne + Yüklem + Nesne

–Elle a vendu le livre (O, kitabı sattı).

3. Özne + Yüklem + Yer Tamlayıcısı

–Mon ami vient de France (Arkadaşım Fransa'dan geliyor).

4. Özne + Yüklem + Dolaylı nesne / Dolaysız Nesne

–Il a donné le portable à son père (O, telefonu babasına verdi).

5. Özne + Adıl Tümleç + Yüklem

–Elles les vendent (O, onları satıyor).

6. Özne + Yüklem + Nesne + Yer Tamlayıcısı vs.

–Il a acheté un livre à son amie chez le bouquiniste (O, kız arkadaşına sahaftan kitap satın aldı).

7. Özne + Yüklem + Belirteç + Nesne + Yer Tamlayıcısı vs.

–Il a déjà acheté un livre à son amie chez le bouquiniste (O, çoktan kız arkadaşına sahaftan kitap satın aldı).

Fransızcada devrik, eksiltili veya diğer sözdizimi kuralları dışında kalan durumlar haricinde özne genellikle tümcenin başında, ilk sırada konumlanır. Tümce içinde ikinci sırada yüklem dizilir. Fransızcada bir tümcenin oluşumu için olmazsa olmaz ve yeterli olan bu iki öğeden sonra, isteğe bağlı olarak yüklemin tümleçleri yani tümcenin içinde bulunması istenilen ve daha ayrıntılı bilgiler içeren diğer tümce öğeleri sıralanır (Grevisse & Goosse, 2011, 236-237). Bu bilgiler bağlamında Fransızcada sözdizimi kurallarına uygun olarak *özne + yüklem + diğer bileşenler* biçiminde bir tümce kurma yöntemi izlenir (Daha ayrıntılı bilgi için bkz. Grevisse & Goosse, 2011, 309-329; Topaloğlu, 2022, s. 81-97). Dolayısıyla sözdiziminin bu bilgileri çerçevesinde, söz konusu araştırmada gelecekteki Türk öğretmenlerin Fransızca tümce üretimlerinde dilbilgisel, dilbilgisel olmayan, kabul edilebilir, kabul edilmez, anlamlı, anlamsız, belirli, belirsiz, yorumlanabilir, yorumlanamaz tümce üretimleri incelenerek, yanlış türleri ve nedenleri belirlenecektir.

1.2. Fransızca Dilbilgisi

Dilbilimde temel kavramlardan birini oluşturan dilbilgisi, mantık çerçevesi içinde uygun, doğru ve anlamlı tümcelerin nasıl oluşturulduğunu ortaya koyan, bir dilde uyulması gereken kuralları, yazılı veya sözlü doğru ve uygun kullanım yollarını tanımlayan bir bilim dalıdır. Bir dilin düzenli ve yöntemli incelenmesini ve yapılarının açıklığa kavuşturulmasını sağlar. Bir dildeki sözcük sınıflarını, eylem çekimlerini, sözcüklerin işlevlerini ve birbirleri ile olan ilişkilerini, dilin nasıl işlediğini ve sözcüklerin nasıl kullanıldığını inceler. Bu tanım, aslında farklı durumlarda ya da belirli bir bakış açısından dil kullanımını gösterir. Bir dilin kullanımını kurallara bağlamanın geçerli bir amacı bulunur. Zira bu kurallar, Fransızca konuşan tüm topluluklar arasında belirli ölçülere, kurallara, kullanıma uygun, ölçünlü bir dili ve bir anlaşmayı oluşturmak için gereklidir (Gardes Tamines, 2010, s. 8-9).

Bu bağlamda dil incelemelerinin en temel amaçlarından biri, kuramsal olarak kurallar oluşturmak veya var olan kuralları daha iyi bir hale getirmektir. Bu incelemeler, genellikle belirli sayıda bir dilin genel özelliklerinin ortaya çıkarılacağı tümceler, sözcükler, vb. bir dizi ifadeden başlar. Bu ifadeler, dilbilgisel ya da dilbilgisel olmayan, yani belirli bir dilde tümce oluşturma kurallarını karşılayabilen ya da karşılayamayan ifadeleri içerir. Dolayısıyla bir dilbilimcinin temel görevlerinden biri de hangi ifadelerin bir dilde geçerli olduğunu, yani daha önce duyulduğunu veya bilinen şekliyle bir dilin dilbilgisi kurallarına uygun olduğunu belirlemektir. Bu da dilbilgisel, dilbilgisel olmayan ya da kabul edilebilir (bir dil topluluğunun tüm üyeleri tarafından özel bir çaba sarf edilmeksizin anlaşılabilen veya üretilebilen, ancak dilbilgisel olması gerekmeyen ifadeler olarak değerlendirilen) ifadeler arasındaki ayrıma yol açar (Moeschler & Auchlin, 2009, s. 21-22; Gardes Tamines, 2010, s. 8-9). Bizde bu araştırmada gelecekteki Türk öğretmenlerin Fransızca üretimlerinde dilbilgisel, dilbilgisel olmayan ya da kabul edilebilir ifadelerin incelemesini yaparak, ürettikleri yanlış türlerini ve nedenlerini saptadıktan sonra, bir değerlendirme yapacağız.

1.3. Fransızca Yazımı

Yazım, sözcüklerin yazılış biçimiyle ilgilenir ve aslında dilbilgisinin bir parçası olarak kabul edilir. Ancak dilbilgisinin dışında kalan vurgulama işaretleri gibi kimi yazım ile ilgili özel durumlar da vardır. Bu bağlamda yazım, belirli bir dilin sözcüklerini oluşturmak, yazıyla biçimini meydana getirip anlam kazandırmak amacıyla belli bir tipe göre yapılmış veya ayrılmış, ölçünlü olarak tanımlanan sesbirimlerin kurallar ve kullanımlar bütünüdür. Her dilin sözcüklerini meydana getiren kendine özgü sayısı belli olan sesbirimleri mevcuttur. Bu bağlamda Fransızca sesbilgisinde, 6 ünlü ve 20 ünsüz sesbirim olmak üzere *a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, v, w, x, y, z* biçiminde toplamda 26 birim bulunur. Ayrıca Fransızcada sesin değişimine bağlı olarak, söz konusu sesbirimlerin dışında kalan *c* ve *s* ses birimlerinin değişimli ünsüz olarak adlandırılan biçimbirimsel değişkesi özelliğini taşıyan ve *çengel* (fr. cédille) olarak adlandırılan {-ç-} ses birimi gereksinim duyulan durumlarda sözcük oluşumu sürecinde işlev görür ve görev alır. Öte yandan Fransızca *tek göz* (fr. s**œ**il), *biftek* (fr. b**œ**uf) veya *yumurta* (fr. **œ**uf) gibi sözcüklerin oluşumunda işlev gören {-œ-} ses birimi çoğunlukla Latinceden aktarılan sayıca az sözcükte gözlemlenir. Diğer taraftan üzerinde sola vurgulu ses işareti bulunan {-ù-} ses birimi sadece Fransızcada *nerede* (fr. o**ù**) anlamını veren sözcükte yer alır. Bununla birlikte Fransızca sesbilgisinin 18 ünsüz sesbiriminden ve 3 yarı ünlü sesbiriminden (fr. semi-voyelle), ağız (fr. oral) yoluyla çıkarılan 13 ünlü sesbirimden ve 4 genizsil

(fr. nasal) sesbiriminden meydana geldiğini belirtmek gerekir. Bütün bu sesbilgisel kurallardan ayrı olarak da Fransızcada bir sözcüğün içinde bulunan bir sesbirimi olması gerektiğinden farklı bir şekilde söylemek amacıyla bu sesbirimin vurgulanmasına ya da diğer adıyla söyleyişine (fr. accent) ilişkin birkaç türde kural bulunur. Bu kuralların hayata geçirilebilmesi için, Fransızcanın bazı ses birimleri üzerine bu sesbirimleri diğerlerinden ayırt edici (fr. diacritique) vurgu/söyleyiş işaretleri konulur. Bu vurgulama/söyleyiş işaretlerinin Fransızcada sadece birkaç sesbirim üzerinde gerçekleştiğini ifade etmek gerekir. Bunlardan en çok karşılaşılan ve yazımı sürekli karıştırılan ve karmaşıklığa yol açan vurgulu sesbirimlerden biri, {-e-} ses biriminin üzerine sağa doğru vurgu {-é-} işaretinin yer almasıdır. Diğer bir vurgulama işareti ise, {-e-}, {-a-} ve {-u-} ses birimlerinin üzerine sola doğru vurgu {-à-}, {-è-}, {-ù-} işaretinin konulmasıdır. Ayrıca {-y-} sesli ses biriminin dışında kalan bütün ünlü ses birimlerin üzerinde görülebilen inceltme-uzatma vurgusu (fr. accent circonflexe} olarak adlandırılan {-â-}, {-ê-}, {-î-}, {-ô-}, {-û-} vurgulama işareti üç türde yer alır. Öte yandan Yunancadan Latinceye gelen ve çoğunlukla {-e-}, {-i-}, {-u-} ile {-y-} ünlü ses birimlerin üzerine konulan dilbilimde umlaut adıyla anılan *noel* (fr. No**ë**l), *mısır* (fr. ma**ï**s) gibi sayısı oldukça az sözcükte yan yana iki nokta işareti (fr. tréma) konulabilir (Grevisse & Goosse, 2011, s. 33-37; Choi-Jonin & Delhay, 1998, s. 13-19; Gardes-Tamine, 2010, s. 15-16). Bu bilgiler ışığında Fransızca ses birimlerin yazılışları, okunuşları ve söyleyiş işaretleri ve bunların sözcük içindeki örnek kullanımları Tablo 1'de incelenebilir.

Tablo 1. Fransızca ses birimler, yazılışları, okunuşları ve vurgu işaretleri

Ses birim	Yazılışı	Okunuşu	Vurgulama işareti	Örnek
A	/ɑ/	a	à, â	Tr**a**ce (İz)
B	/be/	be	-	**B**eau (Yakışıklı)
C	/se/	se	ç	**C**ycle (Devir)
D	/de/	de	-	**D**onner (Vermek)
E	/e/	ö	è, é, ê, ë	Él**è**ve (Öğrenci) ; **É**lev**é** (Yüksek); **Ê**tre (Olmak) ; No**ë**l (Noel)
F	/ef/	ef	-	**F**ille (Kız çocuğu)
G	/je/	je	-	**G**alop (Dörtnal)
H	/a/	aş	-	**H**uit (Sekiz)
I	/i/	i	î, ï	**Î**le (Ada) ; Ma**ï**s (Mısır)
J	/ʒi/	ji	-	**J**ardiner (Bahçıvanlık etmek)
K	/ka/	ka	-	**K**angourou (Kanguru)
L	/ɛl/	el	-	**L**ier (Bağlamak)
M	/ɛm/	em	-	**M**oeurs (Örf ve adet)
N	/ɛn/	en	-	**N**on (Hayır)
O	/o/	o	ô, œ	H**ô**tel (Konak) ; S**œ**ur (KIz Kardeş)
P	/pe/	pe	-	**P**erdre (Kaybetmek)
Q	/ky/	kü	-	**Q**ualité (Kalite)
R	/ɛʁ/	er	-	**R**oue (Teker)
S	/ɛs/	es	-	**S**avoir (Bilmek)
T	/te/	te	-	**T**itre (Başlık)
U	/y/	ü	ù, û	M**u**r (Duvar); O**ù** (Nerede) M**û**r (Olgun)
V	/ve/	ve	-	**V**ivre (Yaşamak)
W	/dublə ve/	dublö ve	-	**W**agon (Vagon)
X	/iks/	iks	-	**X**enologie (Yabancıllık)
Y	/igʁɛk/	igrek	ÿ	c**Y**cle (Devir)
Z	/zɛd/	zed	-	Zébre (Zebra)

Yukarıdaki bilgilerden ve tablodan anlaşılacağı gibi, Fransızca sözcüklerin sesletimleri ile yazımları birbirinden önemli farklılıklar sunmalarıyla birlikte, bu sözcüklerin oluşum süreçleri ve

yazımları, oldukça karışıktır ve Latincenin etkisiyle en büyük karmaşıklıklardan birinin, Fransızcanın tarihsel gelişiminden geldiği ileri sürülebilir. Ayrıca yukarıda açıkladığımız Fransızcanın sesbirimleri de yazım konusunda ayrı bir zorluk derecesi katar. Fransızcanın var olan kural ve ilkeleri dışında ortaya çıkan düzensizlikler de Fransızca yazımı konusunda belli bir zorluğu beraberinde getirir. Bu zorluklardan ötürü, Fransızca yazımı sırasında sözcüksel, dilbilgisel, yazımsam, biçimsel olmak üzere değişik türlerde birçok yanlış türü ortaya çıkar (Ayrıntılı bilgi için bkz. Ertek, 2019, s. 370-373).

Bu bilgiler çerçevesinde, yazım yanlışlarının dilbilgisi yanlışı olarak kabul görmesinden dolayı, gelecekteki Türk öğretmenlerin dilbilgisi kullanımı konusunda dil dışı yanlış nedenlerinden öncelikle en çok seçme ve daha sonra eksiltme yanlış türleri üreteceklerini ve tümce oluşumu sırasında dil içi yanlış nedenlerinden en çok dizim yanlış türünü yapacaklarını ileri sürebiliriz.

2. YÖNTEM

Bu bilgilerden hareketle, gelecekteki Türk öğretmenlerin ürettikleri yanlışları sadece sözdizimi, dilbilgisi ve yazım yanlışları çerçevesinde inceleyerek, bunların yaptıkları yanlışların türlerinin ve nedenlerinin saptanması hedeflenmektedir. Bu araştırmanın, var olan bir soruna ilişkin bilgileri araştırıp geliştirerek, bunların öğrenim ve öğretim sürecinde yararlı olmalarını sağlamaya yönelik bir amaç edindiği ve sayısal çözümleme yapılacağı için yanlışların belirlenmesi, tanımlanması, sınıflandırılması ve açıklanması süreçleri dikkate alınarak ve yanlış çözümlemesi esas alınarak nicel yaklaşım benimsenmiştir. Ayrıca yapılan yanlışların betimlenme, yorumlanma ve açıklanma süreçleri, dilbilgisel, kabul edilebilir, yorumlanabilir, anlamsal ve belirsiz olmayan tümcelerin üretilmesi sınırları içinde değerlendirilmiştir.

15 kişilik bir örneklem üzerinde gerçekleştirilen bu araştırma, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Fransızca Öğretmenliği Bölümü'nde sadece dördüncü sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarından oluşmaktadır. Bu öğretmen adaylarının araştırma konusu olarak tercih edilmelerinin nedeni, hazırlık sınıfından başlamak üzere dördüncü sınıfa kadar Fransızca okuma anlama, yazma, dinleme anlama, Fransızcanın yapısı derslerini almaları ve mezun olma ve öğretici konumuna geçme aşamasında olmaları belirtilebilir. Dolayısıyla bu örneklemde yer alan bu öğretmen adaylarının Fransızca dil becerileri konusunda iyi olmaları beklenen bir olgudur.

Gelecekteki Türk öğretmenlerin dönem sonu sınav kâğıtlarında çözümlemesi yapılacak verilerin bütüncesi oluşturulmuştur. Bunlar tarafından üretilen sözdizimi, dilbilgisi ve yazım yanlışları saptanmış ve yanlış üretimlerden oluşan bir derlem meydana getirilmiştir. Bu derlemde toplamda 112 tümcede yanlış üretimine tanık olunmuştur. İncelemeye dahil edilen bu yanlışların 57'si dilbilgisi, 36'sı yazım ve 19'u sözdizimi yanlışı olarak kayda alınmıştır. Derlemde yer alan yanlışlar belirlenerek, Corder'in (1981, s. 36) yanlış türleri sınıflandırması seçme, ekleme, eksiltme ve dizim temel alınmış ve bu sınıflandırmanın ardından meydana gelen yanlış, kendi türü içerisinde detaylı bir biçimde incelenerek tanımlanmaya, yorumlanmaya çalışılmıştır. Bu yanlışların dil içi ya da dil dışı olup olmadıkları belirlenerek, ortaya çıkış nedenleri saptanıp açıklanmıştır. Bütüncede yer alan toplam yanlışların sayısı belirlenerek türlerine göre dilbilgisi, sözdizimi ve yazım başlıkları altında ayrı olarak bölümlere ayrılmıştır. Bu yanlışların sıklık düzeyleri belirtilerek her yanlış türüne yönelik öğretmen adaylarının üretmiş oldukları tümcelerden örnekler verilmiştir.

3. BULGULAR

Tablo 2'de görüldüğü gibi, öğretmen adaylarının sınav kâğıtlarından oluşturulan bütüncede 57'si dilbilgisi, 36'sı yazım ve 19'u sözdizimi olmak üzere toplamda 112 yanlış üretimi ortaya çıkmıştır.

Tablo 2. Toplam Yanlış Sayısı

Toplam Yanlış sayısı				
	112			
	Dilbilgisi	**Yazım**	**Sözdizimi**	**Toplam**
Sayı	57	36	19	112
%	50,89	32,14	16,9	100

Tablo 2'de belirtildiği gibi, en fazla dilbilgisi yanlış üretilmiş ve toplam yanlış sayısının %50'den fazlasını oluşturmuştur. İkinci olarak en fazla yanlış yapılan alan %32,14 oranında yazım yanlışıyla karşılaşılmış ve son olarak %19,9 oranda da sözdizimi yanlışlarına rastlanmıştır. Tablo 3'te söz konusu bu yanlışların türleri ve dağılımları gösterilmiştir.

Tablo 3. Toplam yanlış Türleri ve Dağılımları

Toplam								
112								
Yanlış	**Dilbilgisi**		**Yazım**		**Sözdizimi**		**Toplam**	
Türleri	**Sayı**	**%**	**Sayı**	**%**	**Sayı**	**%**	**Sayı**	**%**
Seçme	37	64,91	12	33,33	6	31,57	55	**49,10**
Eksiltme	8	14,03	20	55,55	2	10,52	30	**26,78**
Dizim	7	12,28	0	0	10	52,63	17	**15,17**
Ekleme	5	8,77	4	11,11	1	5,26	10	**8,92**
Toplam	**57**	**50,89**	**36**	**32,14**	**19**	**16,9**	**112**	**100**

Tablo 2'den anlaşılacağı gibi, %49,10 oranında en çok seçme yanlış türü yapılmıştır. %26,78 oranda ikinci en fazla yapılan yanlış türü eksiltme olmuştur. %15,17 oranda dizim ve %8,92 oranda ekleme yanlış türleri üretilmiştir.

3.1. Dilbilgisi Yanlışları

Bütüncede en sık yapılan yanlış, 37 bağlamda ve %64,91 oranda seçme yanlış türü olmuştur.

1. * Ce sont les livres ***de les*** enfants.

–Ce sont les livres ***des*** enfants.

2. * Le français est ***un*** langue difficile à apprendre.

–Le français est ***une*** langue difficile à apprendre.

3. * Nous obéissons à ***ce*** règle

–Nous obéissons à ***cette*** règle

4. * J'ai fini mes tâches. Je ***leur*** ai fini hier soir.

–J'ai fini mes tâches. Je ***les*** ai finis hier soir.

5. * Je veux que tu ***apprends*** une langue étrangère.

–Je veux que tu ***apprennes*** une langue étrangère.

6. * Il y a deux lettres ***à lesquelles*** je dois répondre ce matin

–Il y a deux lettres ***auxquelles*** je dois répondre ce matin.

İlk tümcede Fransızcaya özgü olan ve iki dilbilgisel yapı olan ilgeç ve tanımlık ulamlarının dizimsel olarak bir araya gelmeleri sonucunda, biçimsel ve işlevsel yönden farklı yeni bir dilbilgisel yapının belirmesini sağlayan durumlarda uyulması gereken kurala uyulmadığı için, *des* amalgamı yerine *de les* seçme yanlış türü yapılmıştır. İkinci tümcede adların önünde işlev gören ve adların cinsiyetini belirleyen belirsiz tanımlık ve üçüncü tümcede adları işaretlemeye yarayan işaret ön adları kullanımlarında dişil *une* belirsiz tanımlığı ve dişil *cette* işaret ön adı yerine eril *un* belirsiz tanımlığının ve *ce* işaret ön adının seçilmesiyle yanlış yapılmıştır. Dördüncü tümcede adıl tümleç kullanımı olan *les* çoğul nesne yerine sadece kişiler için kullanılan *leur* dolaylı nesne seçim yanlışı üretilmiştir. Beşinci tümcede *je veux que* (isterim ki) kalıbının Fransızcada öğrenmek anlamındaki *apprennes* öznellik kipi kullanımını gerektirirken, haber kipi olan *apprends* kullanım seçiminden ötürü yanlışa tanık olunmuştur. Altıncı tümcede ise, *auxquelles* amalgamı yerine *à lesquelles* ilgeç ve tanımlık ayrışmasının tercih edilmesinden kaynaklı seçme yanlışı saptanmıştır.

Bu ulam altında ikinci en çok karşılaşılan yanlış türü, 8 bağlamda ve %14,03 oranda eksiltme yanlış türüdür.

7. * Les processus d'apprentissage d'une langue étrangère ***conduit*** à une bonne compétence en production écrit.

–Les processus d'apprentissage d'une langue étrangère ***conduisent*** à une bonne compétence en production écrit.

8. * Tu ***fini*** tes devoirs.

–Tu ***finis*** tes devoirs.

9. * Les étudiants ont appris bien les règles ***morphologique***.

–Les étudiants ont appris bien les règles ***morphologiques***.

Yedinci tümcede *yönlendirmek* manasında kullanılan *conduire* eyleminin öznesinin çoğul olmasından ötürü, bu eylemin de *conduit* tekil biçimi değil, *conduisent* çoğul çekiminin yazılması gerekir. Bu nedenle özne yüklem uyuşmazlığı söz konusu bir yanlış belirlenmiştir. Sekizinci tümcede, geniş zamanın ikinci tekil kişisinde *finis* biçiminde çekilmesi gereken bitirmek anlamında kullanılan *finir* eyleminin sonundaki kişiyi işaret eden biçimbirimin {-s-} eksiltilmesi sonuncunda yanlış üretilmiştir. Dokuzuncu tümcede, adı niteleyen ön adın adla sayı yönünden uyum sağlaması gerekirken, {-s-} sayı biçiminin eksiltilmesi sonucu yanlışa tanık olunmuştur.

Aslında dizim söz konusu olduğu için, daha çok sözdizimi yanlışına giren, 7 bağlamı bulunan ve %12,28 oranda üretilen dizim yanlışları, dilbilgisel olarak da yanlış kabul edilebilirler.

10. * Je ***leur les*** ai donnés.

–Je ***les leur*** ai donnés.

11. * Je ***lui la*** raconte souvent.

–Je ***la lui*** raconte souvent.

Her iki tümcede doğru adıl tümleç işleve konulsa da bu tümcelerde dizimsel yanlışlar belirlenmiştir. Zira Fransızcada dilbilgisi kuralı gereğince, önce nesne sonra dolaylı nesne dizilir. Dolayısıyla bu tümcelerde *les* ve *la* adıl tümleçleri *leur* ve *lui* adıl tümleçlerinden önce sırlanmaları gerekir.

Son olarak, 5 bağlamda ve %8,77 oranda ekleme yanlış türü yapılmıştır.

12. * Les étudiants font beaucoup ***des*** erreurs en grammaire du français.

–Les étudiants font beaucoup ***d'***erreurs en grammaire du français.

13. * La plupart des étudiants n'***a*** pas de motivation.

–La plupart des étudiants n'***ont*** pas de motivation.

On ikinci tümcede miktar belirteci olan ve birçok, pek çok anlamına gelen *beaucoup de* miktar belirtecinden sonra gelen her ad ayrıksız çoğul olmak durumdadır. Ayrıca *beaucoup* sözcüğü ile kullanılan *de* ilgecinin kesinlikle çoğul olan *des* biçiminin kullanılmaması kural gereğidir. Bu ilgeç sadece önünde sessiz {-h-} veya sesli sesbirim ile başlayan bir adın yer alması sonucunda, sonundaki {-e-} sesbirimi düşer ve yerine {-'-} kesme işareti getirilir. Bu tümcede *de* ilgeci yerine kullanılmaması gereken çoğul olan *des* biçiminin işleve konulmasıyla yanlış yapılmıştır. Bu ulamın son tümcesinde özne yüklem uyuşmazlığı söz konusudur. Özne çoğulken, eylem tekil çekilmiştir.

Dilbilgisi yanlışlarında, en çok yapılan yanlışın özne ve yüklem uyuşmazlığında olduğu yani öğretmen adaylarının eylem çekiminde sorun yaşandığı belirlenmiştir. Kimi zaman öznenin uzun olması ve içinde sayı bakımından hem tekil hem de çoğul adların bulunmasından öğretmen adayının çelişki yaşamasına, dikkatsiz davranmasına ve eylemi yanlış çekmesine yol açmıştır. Ancak kimi zaman da özneyi tek bir ad veya adıl oluşturmasına karşın, yine de çekim yanlışı yapıldığına tanık olunmuştur. Dolayısıyla bu tür seçme yanlışı türleri ya çekimi gerçekten bilmediğinden ya da eylem çekimini okuduğu biçimde yazmasından dil içi yanlış nedenleri olan aşırı genelleştirme veya düşük üretimden kaynaklanabilir. Ayrıca öğretmen adaylarının haber kipi ve öznellik kipi arasında seçim yanlışı yaptıkları saptanmıştır. Bu tür yanlışların, öznellik kipi gibi daha çok ana dillerinde veya daha önce öğrenmiş oldukları bir dilde bulunmayan bir yapının kullanımında zorlanmaları ve bunları farklı bulmaları sonucunda yanlış üretimi nedeninden ortaya çıkar. Fransızcaya özgü olan ve iki dilbilgisel yapının birleşerek, biçimsel olarak farklı yeni bir dilbilgisel yapının ortaya çıkması gerektiği durumlarda yine yanlış üretimi nedeniyle yanlışlar yapılmıştır. Bu tür yanlışlar, öğretmen adaylarına bu tür kullanımların yabancıl gelmesinden kaynaklanır (bkz. Topaloğlu, 2019). Bunların dışında daha çok dikkatsizlikten ve aşırı genelleştirmeden kaynaklandığını düşündüğümüz sayı ve cinsiyet seçimi yanlışlarıyla da karşılaşılmıştır. Ayrıca adıl tümleç kullanımı yanlışları da mevcuttur. Diğer taraftan tümce birleşimini sağlayan ilgi adılları yanlışları da yapılmıştır. Bu tür yanlışların daha çok bilgi eksikliğinden ve yanlış üretimi nedeninden kaynaklandığını düşünmekteyiz.

3.2. Yazım Yanlışları

Bütüncede 36 yanlışı bulunan ve ikinci en fazla yanlış üretilen ulam olan yazım yanlışları, Fransızcaya özgü olan ve sık olarak kullanılan vurgu işaretlerinin kullanılmaması ya da yanlış kullanılması sonucunda üretilmişlerdir.

Bu ulam altında en çok yanlış 20 bağlamı bulunan ve %55,55 oranda ortaya çıkan eksiltme yanlış türünde gerçekleşmiştir.

1. * Notre enseignant ***mene*** un projet sur la langue ***étrangere***.

–Notre enseignant ***mène*** un projet sur la langue ***étrangère***.

2. * Je suis ***alle a*** l'école avec mes amies hier matin.

–Je suis ***allé à*** l'école avec mes amies hier matin.

3. * Tous les ***matin***, je me ***leve*** le visage et ***aprés*** je prends mon petit ***dejeuner***.

–Tous les ***matins***, je me ***lève*** le visage et ***après*** je prends mon petit ***déjeuner***.

Seçme yanlış türü, 12 bağlamda ve %33,33 oranda belirmiştir.

4. * Tous les matin, je me leve le visage et ***aprés*** je prends mon petit dejeuner.

–Tous les matins, je me lève le visage et ***après*** je prends mon petit déjeuner.

Bu tümcelerde daha çok Fransızcaya özgü vurgu işaretleri, sayı ve cinsiyet eksiltmelerinden kaynaklanan yanlışlara tanık olunmuştur. Birinci ve ikinci tümcede sağa {-è-} ve sola {-é-} vurgu işareti eksikliği yapılmıştır. Üçüncü ve dördüncü tümcede hem cinsiyet hem de vurgu işaretleri yanlışlarına tanık olunmuştur.

Bu ulamda dizim yanlışına rastlanmamış ancak 4 bağlamı bulunan ve %11,11 oranda gerçekleşen ekleme yanlışı saptanmıştır.

5. * L'apprentissage du français a été ***commencée*** par un roi de l'Ottoman en Anatolie.

–L'apprentissage du français a été ***commencé*** par un roi de l'Ottoman en Anatolie.

Son olarak bu tümcede geçmiş zaman ortacı sonuna eklenen {-e-} dişil biçimbiriminin olmaması gerekmesinden ötürü yanlış yapılmıştır.

Daha önce belirttiğimiz gibi, yazım yanlışları aslında dilbilgisi yanlışı olarak da kabul edilir. Dolayısıyla yukarıda sıraladığımız dilbilgisi yanlışlarının yazıya ilişkin olan örnekleri yazım yanlışı olarak kabul edilebilir. Ancak sadece yazıma ilişkin yanlışların da var olmasından dolayı bu başlığı ayrı olarak incelemeyi uygun bulduk. Bu bağlamda dilbilgisi yanlışları dışında, öğretmen adaylarının en çok yaptıkları yazım yanlışlarından biri söyleyişi belirleyen vurgu işareti (aksan) kullanımıdır. Sağa vurgulu işaret yerine sola vurgulu işaret kullanımı ya da tam tersi bir yazım yanlışı veya yanlış harf üzerine bir vurgu yanlışı dil içi yanlış nedeni olan aşırı genelleştirme veya yanlış üretimi yüzünden ortaya çıkmıştır. Kimi zaman kullanılması zorunlu iken hiç vurgu işareti kullanılmadığı görülmüştür. Özellikle geçmiş zamanda kullanılan ortaçların son harfi üzerine sağa vurgulu işaret getirilmesi gerekirken, öğretmen adaylarının ya dikkatsizlikten ya da bilgi eksikliğinden bu vurgu işaretini kullanmadıkları belirlenmiştir. Bu tür yanlışlar Fransızca bir sözcüğün söyleyişini tamamıyla değiştirmekte ve bir tümcenin anlam belirsizliğine düşmesine yol açmaktadır. Kendi ana dillerinde bulunmaması ve bunların kendilerine yabancıl gelmesi, kimi zaman aşırı genelleştirme kimi zaman yanlış yorumlama kimi zaman da yanlış üretimi gibi dil içi nedenlerden vurgu işaretlerini önemsiz gördükleri ve bunların kullanılmaması durumunda ciddi bir sorun yaratacağını bilmedikleri düşünülmektedir.

3.3. Sözdizimi Yanlışları

Sözdizimi üretimlerinde tümcenin bütünü ele alınacağı ve sözdizimi yanlışlarının da birbirinden faklı ulamlarda yanlış üretimlerinin yapılabileceği düşüncesiyle dilbilgisel, anlamsal, kabul edilebilir ve belirsiz olmak üzere dört faklı başlık altında inceledik.

❖ ***Dilbilgisel***

Dilbilgisel kurallara uymayan her oluşum yanlıştır. Aşağıdaki sözcük dizimi yanlışları, 10 bağlamda ve 52,63 oranda en çok yapılan yanlış türü olarak karşımıza çıkmıştır.

1. * Je ***leur les*** ai donnés.

–Je ***les leur*** ai donnés.

2. * Je ***lui la*** raconte souvent.

–Je ***la lui*** raconte souvent.

3. * Il mène un projet sur la langue ***étrangeres***.

–Il mène un projet sur la langue ***étrangère***.

4. * Il faut que le professeur ***écris*** le sujet au tableau.

–Il faut que le professeur ***écrive*** le sujet au tableau.

5. * ***La*** formulaire d'inscription doit remplir par les ***etudiants***.

–***Le*** formulaire d'inscription doit remplir par les ***étudiants***.

6. * Le professeur doit ***delivrer*** des documents ***que*** les ***etudiants*** ont besoin.

–Le professeur doit ***délivrer*** des documents ***dont*** les ***étudiants*** ont besoin.

Bu ulam altında sayı, cinsiyet, eylem çekimi, adıl tümleç kullanımı, ilgi adılı kullanımı, vurgu işareti eksikliği gibi birçok türde yanlışlara tanık olunmuştur. Bu yanlışların önemli bir çoğunluğu dil içi yanlış türü aşırı genelleştirmeden veya yanlış üretimden kaynaklanmıştır. Ayrıca yazım yanlışlarında yer alan yanlışları da bu ulam altında değerlendirmemiz yanlış değildir. Bu yanlış örneklerinde görülebileceği gibi ilk iki tümcede doğru adıl tümleç kullanımı söz konusuyken, dizimsel yanlış yapılmıştır. Zira Fransızcada dilbilgisel kural gereği, önce nesne sonra dolaylı nesne dizilir. Üçüncü tümcede hem sola vurgu işareti {-è-} hem de sayı {-s-} eksiltme yanlış türü yapılmıştır. Dördüncü tümcede öncelikle yazmak anlamında kullanılan *écrire* eyleminin şimdiki zaman tekil üçüncü kişi çekimi, özneyle uyuşması için *écrit* olması gerekirken *écris* olarak çekilip seçim yanlışı yapılmıştır. Ayrıca *Il faut que* (gerekmek) kalıbından sonra kullanılan tümcenin eyleminin öznellik kipinde çekilmesi gerekir. Bu nedenle bu tümcede ne *écris* ne de *écrit* eylem çekimleri zaten doğru çekimler değildir. Doğrusu öznellik kipindeki *écrive* çekimidir. Beşinci tümcede Fransızcaya özgü olan *le* yerine *la* cinsiyet seçme yanlışı yapılmıştır. Son tümcede ise, birbirinden farklı üç yanlış üretimi söz konudur. Dağıtmak (délivrer) ve öğrenci (étudiant) anlamlarındaki sözcüklerin bir sesbirimi üzerinde olması gereken {-é-} sağa doğru vurgu işareti eksiltilmiştir. Bununla birlikte Fransızcada belirli kurallar çerçevesinde iki ya da ikiden fazla tümceyi birbirlerine bağlamayı sağlayan *dont* yerine *que* ilgi adılı kullanım yanlışı yapılmıştır.

❖ ***Anlamsal***

Oluşturulan bir tümcenin anlamsal bakımdan netlik kazanması oldukça önemlidir. Zira anlaşılması güç tümcelerin oluşumu, eylemin iki ad ile kullanılma durumu (Fr. zeugme), yanlış sözcük seçimi, anlamın netlik kazanması için gerekli olan sözcüğün eksiltilmesi veya gereksiz bir sözcüğün fazladan eklenmesi, kimi zaman da sözcüklerin yanlış dizilmesi sonucunda ortaya çıkar.

7. * Il faut demander au professeur s'il peut *répéter* ***Ø*** *et raconter à ses élèves*.

–Il faut demander au professeur s'il peut répéter ***le sujet*** et ***réexpliquer*** à ses élèves.

Örnekten anlaşılacağı gibi, öğretmen adayları bu tümcede hem konu anlamına gelen *le sujet* sözcüğünü eksiltmiş hem de daha çok hikâye, olay anlatmak, aktarmak anlamında kullanılan *raconter* eylemini ders konusu açıklama, anlatma manasında yanlış sözcük olarak seçmiş oldukları için bu tümcenin anlaşılmasını zorlaştırmıştır. *Raconter* eylemi, öğretmen adaylarının ana dillerinde sıkça kullandıkları *ders anlatmak* eyleminden kaynaklı olarak, Fransızcada buna benzetip girişiklik sorunuyla karşılaşmaları sonucunda yanlış yapmışlardır.

❖ ***Kabul edilebilir***

Kabul edilebilir yanlış türünde, bütün yanlış türlerine rastlanma olasılığı söz konusudur. Bu tür yanlışlar, tümcenin anlamını bozmayan, tümceyi belirsiz kılmayan veya yorumlanmasına ve

açıklanabilmesine engel olamayan daha çok dilbilgisel yanlış türlerinin yapılması sonucunda ortaya çıkar.

8. * J'ai acheté ***une*** livre scientifique.

–J'ai acheté ***un*** livre scientifique.

9. * Il mène un projet sur la langue ***étrangeres***.

–Il mène un projet sur la langue ***étrangere***.

Bu tümceler, anlamı bozan yanlışların yapılmaması ve tümcenin anlaşılması konusunda herhangi bir güçlüğün çekilmemesi sonucunda kabul edilebilir ulamı altında değerlendirilmiştir. Zira burada sadece cinsiyet yanlışı bağlamında *un* eril tanımlık kullanımı yerine *une* ve sayı ve sola doğru vurgu işareti eksiltilmesi yanlışı yapılmıştır. Her ne kadar bu yanlışlar tümcenin anlamını bozmasalar da dilbilgisel yanlış oldukları gerçeğini ortadan kaldırmaz.

❖ ***Belirsiz***

Eksiltme yanlışı yapılmıştır.

* ***En arrivant plus tard à l'école***, le professeur ne m'a pas laissé entrer dans la salle de classe.

–***Etant donné que je suis arrivé(e) plus tard à l'école***, le professeur ne m'a pas laissé entrer dans la salle de classe.

Bu tümcede özne belirsizliği söz konusudur. Zira ilk tümcede öğretmenin mi yoksa öğrencinin mi okula geç geldiği belli değildir. Sınıfa alınmadığına göre, bağlam öğrencinin geç geldiğini gösteriyor ancak Fransızca bir tümcede ilk tümcede özne kullanmayıp ulaç kullanımı söz konusu olursa, sözdizimsel kurallar çerçevesinde ikinci tümcedeki özne ilk tümcenin öznesi kabul edilir. Bu nedenle bu tümcenin ikinci tümcesinde öğrencinin sınıfa alınmaması, ilk tümcedeki hareketi aslında kendisinin yaptığını gösterse de ilk tümcede özne kullanımının olmaması tümcenin belirsiz bir anlam taşımasına yol açıyor.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Gelecekteki Türk öğretmenleri tarafından üretilen dilbilgisi, yazım ve sözdizimi yanlışlarının türleri çeşitlilik göstermektedir. Ayrıca bu öğretmen adaylarının Fransızca dilbilgisi, yazım ve sözdizimi konularında kimi zaman bazı zorluklar yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Öğretmen adaylarının dilbilgisi kurallarına uymayan yapıları kullandıkları veya olması gerekenleri işleve koymadıkları belirlenmiş ve bunların ilgeç kullanımlarında önemli sorunlar yaşadıkları saptanmıştır. Dilbilgisi yanlışlarında, en çok seçme yanlışı yapılmış ve üretilen yanlışlar, en çok özne ve yüklem uyuşmazlığında görülmüştür. Bu tür yanlışlar, daha çok aşırı genelleştirme veya düşük üretim dil içi yanlış nedenlerinden ortaya çıkmıştır. Fransızca kip seçimi ve kullanımı konularında bu öğretmen adaylarının seçim yanlışı yaptıkları ve bunların da yanlış üretimi nedeninden kaynaklandığı saptanmıştır. Fransızcaya özgü dilbilgisel yapıların biçimsel değişimlerinde yanlış üretimi nedeniyle yanlışlar üretilmiştir. Ayrıca sayı ve cinsiyet seçimi yanlışlarının yapıldığı da görülmüştür. Özetlemek gerekirse, dilbilgisi yanlışlarında dil içi nedenlerden kaynaklanan seçme yanlış türü en sık yapılan yanlış türü olarak ortaya çıkmıştır. Daha sonra ise hem dil içi hem de dil dışı nedenlerden ötürü belirebilen sırasıyla eksiltme, dizim ve ekleme yapılmıştır.

Yazım yanlışları öğretmen adaylarının en çok yaptıkları yazım yanlışlarından biridir ve Fransızcada söyleyişi belirleyen vurgu işaretlerinin eksiltilmesinden kaynaklanmıştır. Sağa ve sola

vurgulu işaretlerin dil içi aşırı genelleştirme, yanlış yorumlama ve yanlış üretimi gibi yanlış nedenlerinden ötürü birbirleriyle karıştırıldıkları veya bu imlaların zorunlu yerlerde kullanılmadıkları ve bu durumun da tümcenin anlam belirsizliğine yol açtığı anlaşılmıştır. Yazım yanlışlarında en sık yapılan yanlış türü, eksiltme yanlış türü olmuştur.

Sözdizimi yanlışları incelendiğinde, dilbilgisi açısından adıl, ilgeç, belirteç gibi dilbilgisi ulamlarının tümce içinde yanlış yerde konumlandıkları saptanmıştır. Yanlış ilgeç ya da yanlış sözcük öbeği kullanımlarından veya sözcüğün doğru yerde kullanılmamasından ötürü bazı tümcelerin herhangi bir mantıklı anlamı bulunmadığı ve tümcenin oldukça anlamsız oluşturulduğu saptanmıştır. Sözdizimsel olarak kabul edilebilir tümce oluşumları da bulunmaktadır. Bu tümcelerin basit dilbilgisel yanlışları bulunsa da söz konusu yanlışlar, bunların aktarmak istedikleri anlamı zedelemediği, belirsiz olmalarına yol açmadığı için ve sözdizimsel kurallara uygun olarak oluşturulmaları dolayısıyla kabul edilebilir tümceler ulamına girmektedirler. Son olarak, sözdizimsel, dilbilgisel kurallara uygun olarak oluşturulsalar da bazı tümcelerin anlam belirsizliği taşıdıklarına tanık olunmuştur. Bu tür sözdizimsel yanlışlara yol açan en önemli etkenlerden birinin girişiklik sorunu olduğunu düşünüyoruz. Zira bu öğretmen adaylarının ana dillerinin sözdizimi kuralları ile dilbilgisel kuralları birbirine neredeyse hiç benzememektedir. Dolayısıyla öğretmen adayları, kendi bildikleri sözdizimi ve dilbilgisi yapılarına uydurmaya çalışmaları, belki kafalarında çeviri yaparak tümce oluşturmaya çalışmaları sonucunda bu yanlışlara yol açmaktadır. Ayrıca kendi anadillerinde cinsiyet ayrımı olmaması ve bundan kaynaklanan kimi zaman zorunlu olan özne, yüklem, ortaç veya ön ad uyumu, öğretmen adaylarının dil kullanım sorunsallarını daha karmaşık hale getiriyor olabilir. Kısacası öğretmen adaylarının Fransızca öğrenme sürecinde sürekli olarak ana dillerine başvurduklarını ileri sürebiliriz. Bunu anlayabilmek ve emin olmak için, şüphesiz bu konuyla ilgili öğretmen adaylarının tutumlarını incelemek gerekir.

Sonuç olarak, Fransızcaya özgü vurgu işaretlerinin kullanılmaması sonucunda gelecekteki öğretmen adaylarının Fransızca tümce kurulumu sırasında önemli anlam belirsizliklerine yol açtıkları görülmüştür. Sözdizimi konusunda ise, kusursuz ve eksiksiz tümce kuramadıkları anlaşılmıştır. Öğretmen adayları tarafından yapılan bu yanlışlar, bunların Fransızcadaki sözdizimi kurallarına göre kusursuz ve eksiksiz tümceler kurabilmeleri için hem Fransızca dilbilgisinin kendisini hem de tümce dilbilgisini uygulayarak ayrıntılı bir şekilde öğrenmeleri gerektiğini göstermektedir. Bu yanlışların nedeni altında bilgi eksikliği, dikkat dağınıklığı, girişiklik sorunsalı, anadiline başvurma gibi etkenlerin yatabildiği düşünülmektedir. Bu etkenleri öğrenebilmek için, öğretmen adaylarının bu konularla ilgili tutum ve davranışlarını ölçen yeni bir araştırmanın yapılması önem arz etmektedir.

Fransızca dilbilgisi ve sözdizimine ilişkin bilgi ve birikimin öğretici bir yönü ve bunların uygulanması, dilbilgisi ve tümce dilbilgisi arasında tutarlı ve açık veya örtük öğrenme yöntemleri seçiminin yararlı olabileceği kanısındayız. Ayrıca tümce kavramı ve dilbilgisel, kabul edilebilir, yorumlanabilir, anlaşılabilir, belirsiz, anlamsız ve yanlış kavramları öğretmen adaylarına daha iyi açıklanmalı ve kesin olarak tanımlanmalı ve birbirleriyle belirgin bir şekilde ilişkili oldukları daha iyi ifade edilmelidir. Aynı zamanda bir tümcede kullanılan sözcükler, bileşenler ve ifadelerin seçimi çelişkiler yaratmayacak biçimde tasarlanmalı ve yazma amaçlarıyla ilgili olarak önerilen bilgi ve yaklaşımların uygunluğu dilbilgisel, sözcüksel ve sözdizimsel açıdan incelenmelidir.

KAYNAKÇA

Bosnalı, S., & Topaloğlu, Y. (2018). Fransızca Tanımlık Ulamının Yanlış Çözümlemesi Yöntemiyle Karşıtsal Bir İncelemesi. *Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(2), 1203-1222.

Builles, J. M. (1998). *Manuel de linguistique descriptive : Le point de vue fonctionnaliste*. Paris : Éditions Fernand Nathan.

Choi-Jonin, I., & Delhay, C. (1998). *Introduction à la méthodologie en linguistique : application au français contemporain*. Strasbourg : Presses Universitaires de Strasbourg.

Chomsky, N. (2002) *Syntactic Structures*. New York : Mouton Press.

Chomsky, N. (2011). *Dil ve Zihin*. 3. Edisyon, çev. Ahmet Kocaman, Ankara: Bilgesu Yayınları.

Corder, S. P. (1981). *Error Analysis and Interlanguage*. London: Oxford University Press.

Garric, N. (2001). *Introduction à la linguistique*. Paris : Hachette.

Debyser. F. (1970). «La linguistique contrastive et les interférences », in : *langue française*. N°8, Numéro1, p. 31.

Dubois, M. J. (1969). Grammaire générative et transformationnelle. *Langue française* (1), 49-57. 01 02, 2022 tarihinde https://www.persee.fr/doc/lfr_0023-8368_1969_num_1_1_5397 adresinden alındı.

Dubois J. & Dubois-Charlier F. (1970). Principes et méthode de l'analyse distributionnelle. In: *Langages*, 5e année, n°20, 1970. Analyse distributionnelle et structurale. pp. 3-13;

Ertek, B. (2019). Le système orthographique de la langue française : les difficultés de l'unité sonore et sémantique. In: *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (41): 365-379.

Etienne, P., etc., (1988). *Problème Théoriques et Méthodologiques de l'Analyse Contrastive*, Paris : Publication de la Sorbonne Nouvelle.

Fisiak, J. (1981). *Contrastive Linguistics and the Language Teacher*. Pergamon.

Fries, C. C. (1945). *Teaching & Learning English as a Foreign Language*. USA: The University of Michigan Press.

Gardes-Tamine, J. (2010). *La grammaire: Phonologie, morphologie, lexicologie*. Paris: Armand Colin.

Grevisse, M., & Goosse, A. (2011). *Le bon usage: Grevisse langue française*. Paris: De boeck Duculot.

Jabeen, A. (2015). The Role of Error Analysis in Teaching and Learning of Second and Foreign Language. In: *Education and Linguistics Research*, 1(2), 52-61. 11 1, 2015 tarihinde http://www.macrothink.org/journal/index.php/elr/article/view/8189/6732 adresinden alındı.

Kerimoğlu, C. (2014). *Genel Dilbilime Giriş: Kuram ve Uygulamalarla Dilbilim, Göstergebilim ve Türkoloji.* Ankara: Pegem Akademi.

Lado, R. (1957). *Linguistics across cultures: Applied linguistics for language teachers*. Ann Arbor: Presses de l'Université du Michigan.

Maingueneau, D. (1994). *Syntaxe du français*. Paris : Hachette Livre.

Moeschler, J., & Auchlin, A. (2009). *Introduction à la linguistique contemporaine*. Paris : Armand Colin.

Mounin, G. (2004). *Dictionnaire de la linguistique*. France : Les Presses Universitaires de France.

Müller, S. (2016). *Grammatical theory: From transformational grammar to constraint-based approaches.* Berlin: Language Science Press.

Odlin, T. (1997). *Language Transfer: Crosse-linguistique influence in language learning*. New York: Cambridge University Press.

Soutet, O. (2006). *Études de Linguistique Contrastive*. Paris: Presses de l'Université Paris-Sorbonne.

Tesnière, L. (1959). *Éléments de syntaxe structurale*. Paris : Ouvrage publié avec le concours du Centre National de la Recherche Scientifique, Librairie C. Klincksieck.

Topaloğlu, Y. (2019). *Dil Öğreniminde Yabancılık*. İstanbul: Hiper Yayın.

Topaloğlu, Y. (2022). *Structures principales de phrase en français et en turc : une analyse distributionnelle et contrastive*. E. D. Selma Baş et al. *Dil Araştırmaları* (s. 69-99). Palet Yayınları.

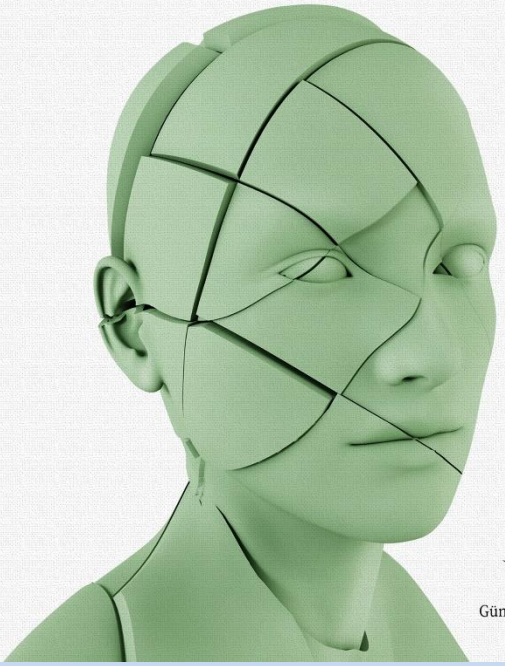
Walter, H. (1988). *Le français dans tous les sens*. Paris : Éditions Robert Laffont.

Walter, H. (1997). *L'aventure des mots français venus d'ailleurs*. Paris : Éditions Robert Laffont.

R

TÜRK BİLİMKURGU EDEBİYATI VE ARKETİPLER

DR. VELİ UĞUR

Günce Yayınları

Oktay Yivli

Öykü Nasıl Okunur

modern öykü ve yöntem

Günce Yayınları

MAKSUT YİĞİTBAŞ

Edebiyatın Ebemkuşağı

Halit Ziya Hikâyeciliğinde Renklerin Dili

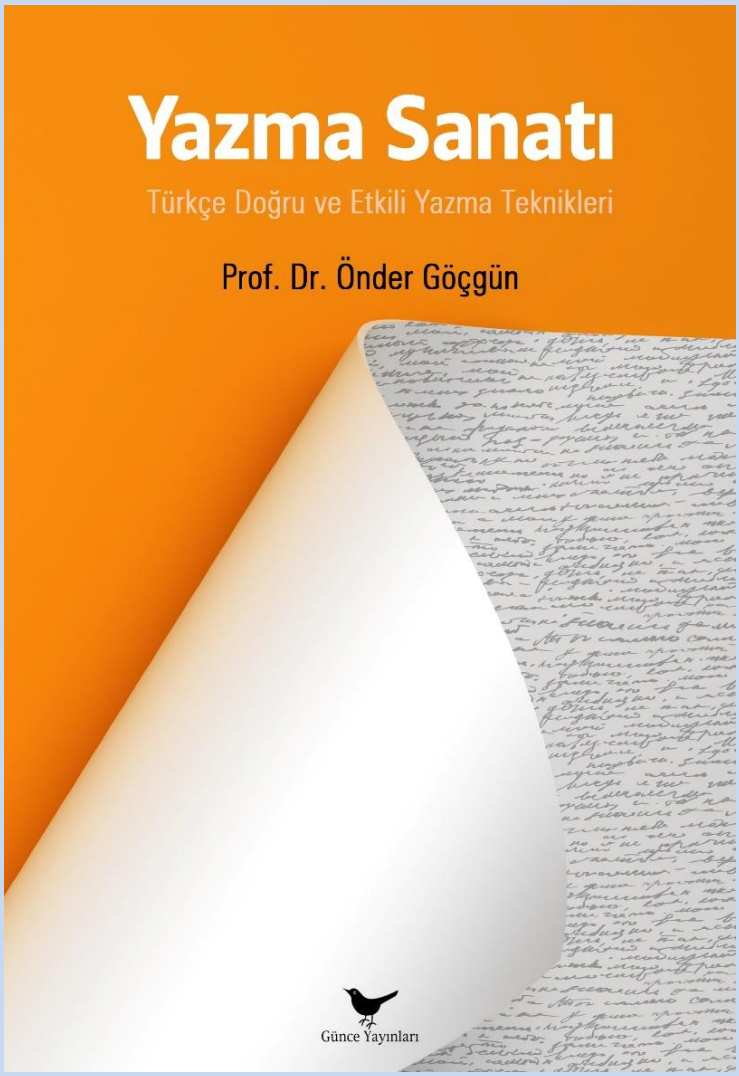

Günce Yayınları

Yazma Sanatı

Türkçe Doğru ve Etkili Yazma Teknikleri

Prof. Dr. Önder Göçgün

Günce Yayınları